

Скільки коштів заощаджено на судах, поки "на нас не було коштів"

Марина Барсук

Суддя-спікер Північного апеляційного господарського суду

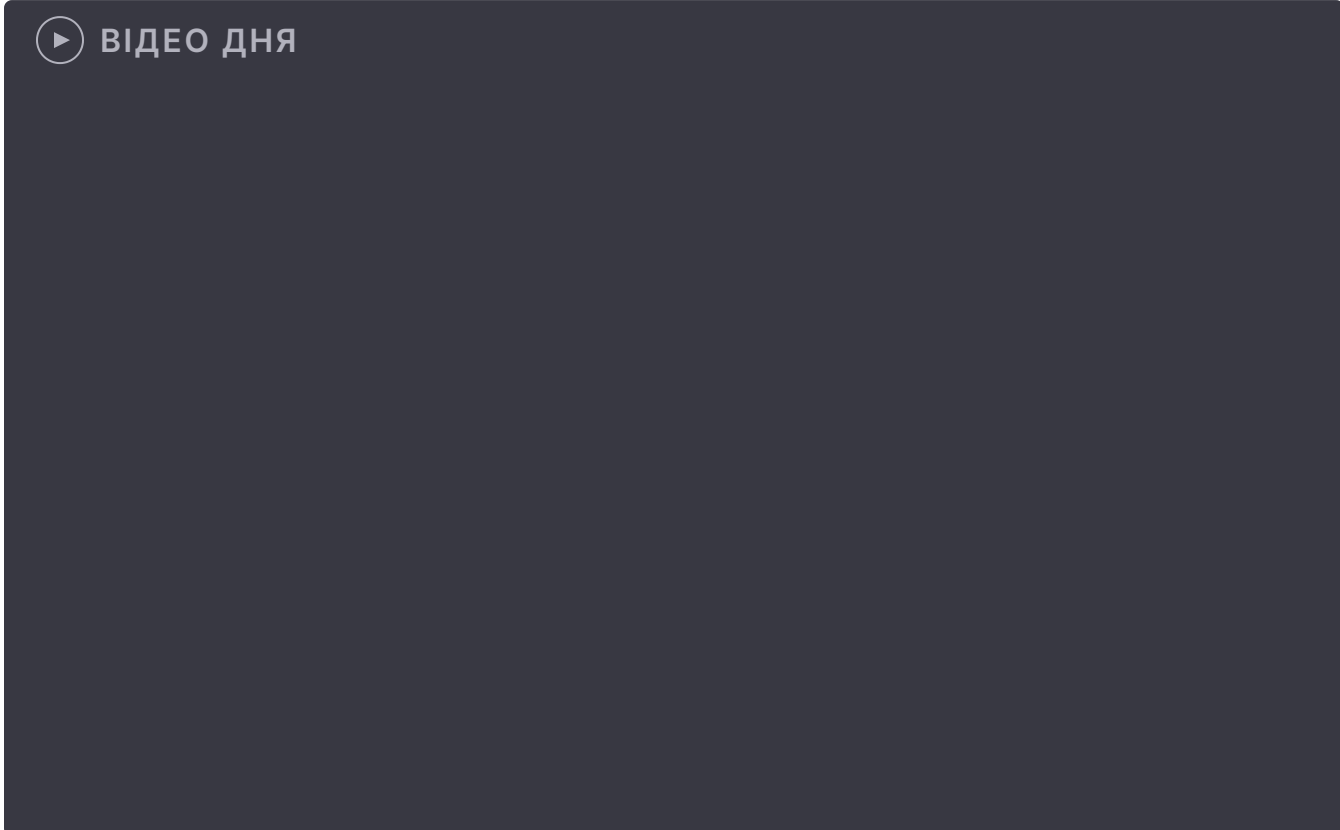
15:22, 18.08.26 7 хв. 553

Візьмемо два апеляційні суди як приклад: Північний апеляційний господарський суд, по штату має бути 75 суддів, фактично з 2022 по 2025 рік включно працювало менше 45. Київський апеляційний суд: штат – 145, фактично у 2022 році працювало 92 судді, з 23 по 25 рік цифра опустилася до 62 суддів. По всій системі апеляційних судів вакантними лишаються близько 53,4% посад, але на фоні загальних проблем системи це ще непогані показники.

Чи стало вдвічі менше справ на суддю? Ні, стало вдвічі-втричі більше, через масове звільнення суддів. При скороченні фактичної чисельності суддів кількість справ не зменшується. У 2025 році до місцевих та апеляційних судів надійшло 4,82 млн справ, суди розглянули 4,53 млн. Проте через брак суддів залишок нерозглянутих справ лише за один рік зріс на 28% і переважив за 1,15 мільйона. Усе навантаження лягло на тих, хто залишився, на суддів, їхніх помічників, апарат судів. Натомість загальний рівень фінансування судової влади на 2026 рік закладений на рівні 59,4% від потреби, така сама ситуація закріплена в бюджетній декларації на 27–28 рр.

Раніше суди фінансувалися виходячи зі штатної чисельності і могли спрямовувати заощаджені на вакансіях кошти на потреби апарату. Згодом підхід змінили і гроші почали виділяти лише під фактичну кількість суддів. А з 2021 року розрахункову величину для суддівської інфраструктури законодавчо заморозили, попри зростання реального прожиткового мінімуму й інфляцію.

“З тих пір ми стабільно недоотримаємо десь 30–35% заробітної плати, а апарат загалом перебуває за межею гідності.

Роками суди не фінансуються відповідно до штатної чисельності суддів як на рівні окремих судів, так і в межах країни загалом. Скільки коштів так заощадили на суддівській винагороді, доплатах, кадровому дефіциті? Питання, яке досі не має публічної відповіді. Ба більше, минулого року не були передбачені кошти в бюджеті на нових суддів, які після надскладних конкурсів склали присягу.

Загалом ситуація виходить патова, судді та апарат працюють за 3–5 людей, у судах України працює трохи більше 4 тис суддів при розрахунковій потребі 11,5 тис – тобто дефіцит близько 65%. 11,8 судді на 100 тисяч населення – вдвічі менше, ніж у середньому по Європі. Понад 2 тис вакантних посад, від установленної штатної чисельності, у деяких судах працює буквально один суддя, а десь взагалі нікого. Навантаження на одного суддю у великих містах України становить близько 1500–3000 справ на рік проти 200–300 у Європі, тобто в 5–10 разів вище.

Європейська комісія констатує, що українська судова система потерпає від серйозного кадрового дефіциту, високого навантаження та постійної нестачі фінансових і технічних ресурсів, що негативно впливає на її ефективність.

За даними ДСА України, станом на кінець 2025 року 80 судів в Україні працюють у складі 50% і менше суддів від штатної норми, роком раніше таких було 66. У 20 місцевих загальних судах правосуддя здійснює лише 1 (один) суддя. Для представників судової влади ці цифри не нові, про них відомо багато років, а от до широкого загалу вони, на жаль, не часто доходять.

Сьогодні виконавча влада нам прямо каже: грошей на зарплату не має, на виплати за рішеннями судів, там де вже встановлено порушення закону, теж не має. Окрема бюджетна програма для виконання рішень у судів на користь суддів, працівників апаратів та інших працівників системи правосуддя у 2025 році була профінансована лише на 0,6% від потреби, а на 2026 рік – приблизно на 0,4%, від загальної потреби в 2,3 млрд грн, а закладено 10,0 млн грн.

В той же час, Судова система вповнено демонструє парадокс: вона є ефективним генератором доходів для держави, але змушена зебракувати на базові потреби. У 2025 році суди зібрали 5,7 млрд грн судового збору при запланованих 3,6 млрд – план виконано на 159%. Проте замість інвестицій у цифровізацію, ШІ чи розвиток інфраструктури, ці понадпланові кошти йдуть на банальне виживання: виплату базових зарплат, нарахування на фонд оплати праці, комунальні послуги, закупівлю паперу, марок, конвертів та покриття інших поточних потреб судів. Тобто суди сплачують чверть бюджету на своє функціонування через збори з громадян та бізнесу. Натомість самі судді, як громадяни країни не можуть реалізувати отримане рішення суду, бо в бюджет на це не заклали коштів.

Судова влада – єдина гілка влади, яка сама генерує значну частину свого фінансування (5,7 млрд збору при бюджеті 21 млрд), а станом на липень 2026 року вже закумуляовано 7,5 млрд, при очікуванні за весь рік – 5 млрд.

Тобто недофінансування судів – це не економія, а фактично вилучення доходів, створених громадянами, які платять за доступ до правосуддя.

25 червня набрав чинності Закон № 4905-ІХ (щодо удосконалення декларацій доброчесності). Він ліквідує штучно занижений прожитковий мінімум для розрахунку окладів суддів у розмірі 2102 грн, який тримали ще з 2021 року. Нарешті повертається єдина законна розрахункова величина – реальний прожитковий мінімум для працездатних осіб, який у 2026 році становить уже 3328 грн. Цей крок усуває багаторічну колізію та сумнівні бюджетні обмеження. Але у фінансовому обґрунтуванні даного законопроекту було вказано: "не потребуватиме додаткових витрат", ба більше на звернення судової влади, в мініфіні відповіли просто: "закон про бюджет має більшу силу, тому цього року ні, але можливо наступного".

Сьогодні, коли йдеться про виконання закону щодо тих, хто працює за двох-трох, нам знову кажуть: коштів немає. Може, час задати питання скільки вже заощаджено за рахунок судової влади за роки економії на вакансіях? За найскромнішими підрахунками – це десятки мільярдів. Недофінансування системи у 2025 році склало 14,1 млрд грн, а у 2026 році – 15,5 млрд грн. За два роки держава "економила" на правосудді майже 30 мільярдів гривень, а скільки виходить за 5?

Проте держава досі не оприлюднила, скільки саме коштів заощаджено за рахунок багаторічних вакансій, несплачених окладів, доплат і відповідних нарахувань. Саме ця цифра має бути публічно розрахована ДСА України та Міністерством фінансів.

По факту розрив в бюджеті прямо зараз закривається за рахунок тих, хто не може оголосити страйк, оскільки суддям заборонено страйкувати. Проте стратегічно це призводить до руйнування третьої гілки влади.

В умовах повномасштабної війни бюджетні можливості держави обмежені, а фінансування оборони є безумовним пріоритетом. Однак правосуддя також належить до базової інфраструктури держави, без якої неможливі захист прав, економічна стабільність і європейська інтеграція.

У Звіті Єврокомісії щодо прогресу України та у межах виконання Дорожньої карти з питань верховенства права прямо вказано, що кадровий дефіцит та хронічне недофінансування судів підривають спроможність України забезпечити належний доступ до правосуддя.

Тексти, опубліковані у розділі «Думки», не обов'язково відображають позицію редакційної колегії УНІАН. Докладніше з нашою редакційною політикою ви можете ознайомитись за посиланням

ДОПОМОЖІТЬ ПРОЄКТУ

ПІДТРИМАЙТЕ НАС

Читати УНІАН в Telegram

Читати УНІАН в Viber

НОВИНИ ПАРТНЕРІВ

Війна в Україні

Наталія Мосейчук +

Новини України

Новини Харкова · Виплати по інвалідності · Новини Львова · Новини Києва · Як професії дають право на достроковий вихід на пенсію · Новини Одеси · Де пенсіонерам потрібно платити за проїзд у серпні 2026 · Новини Дніпра · На якій відстані від межі можна садити дерева

Новини економіки

Курс долара · Курс євро · Курс валют · Біткоїни-курс · Тарифи на електроенергію · Доплата до пенсії за віком · Тарифи на газ · Доплата до пенсії після 65 років · Укразлізниця

Прогноз погоди

Погода на місяць · Синоптик · Погода на завтра · Погода Київ · Погода на тиждень · Магнітні бурі

Гороскоп

Гороскоп на завтра · Гороскоп на тиждень · Гороскоп на сьогодні

Лайфхаки

Чи потрібно вимикати бойлер для економії · Як зробити домашній освіжувач для унітазу · Як пробити злив у раковини · Як прати ковври в машинці · Як відрастворувати емаль ванни в домашніх умовах · Чи потрібно додавати омлет в соковик · Що можна зробити з паличок від морозива · Що робити, якщо здулася кришка на консервації · Що додати в фару для солокохит котлет · Як прати речі, щоб вони не м'ялися · Чим можна замінити карнизми для штор · Простий домашній засіб від вогкості у шафі · Чому не цвіте кімнатний гібісус · Як зварити мелену каву в чашці · Чим прибрати чорний нагар зі сковорідки · Чим відмити кухонний фартук від жиру · Навіщо перевертати та укутувати консервацію

Яке сьогодні свято

Листівки та привітання з Горіховим Спасом 2026 · Яке церковне свято 18 серпня · Яке церковне свято 19 серпня · Коли День Державного прапора України

Lite

Рецепт · Мода · Магнітні бурі · Свята · Зірки · Стосунки · Кіно · Холостяк 2025 · Лайфхаки · Астрологія

Рецепти

Буженина в духовці · Смачна тушкована картопля з м'ясом · Рецепт соусу з насінням льону для здоров'я кишківника · Що приготувати на Горіховий Спас · Свинячі рулетики з начинкою в духовці · Мариновані зелені помідори на зиму

Сад-город

Чому яблуня зкидає яблука · Що робити з незрілими помідорами · Чому тріскається картопля і як її зберігати

App Store

Google Play

ОСТАННІ НОВИНИ

- 22:00 Все менше молодих жінок засмагають топless на пляжах Європи: у чому причина
- 21:56 В США шукають компанії, які можуть замінити застарілі компоненти БМП Bradley для України
- 21:15 Росіяни вдарили по Київщині реактивними дронами: загорілася складська будівля (відео)
- 21:10 "Є дуже фаворит кандидатом", - блогер Сергій Лямець про ймовірного нового очільника "Нафтогазу" Юлію Свириденко
- 21:10 Чоловік перевірів актуальність 11-річної Tesla Model S у 2026 році й був здивований

Реклама

20:48 "Потрібно вчитися у українці": командувач НАТО розповів, який урок слід винести з війни

20:41 Росіяни виводять із банків мільярди, побоюючись вилучення вкладів на потреби війни, – WP

20:35 Удари РФ задають нищеної шкоди економіці України, – The Economist

20:30 Навіщо класти кубики льоду в пральну машину: мало хто знає про цей трюк

20:12 Насіння чіа чи овес: що краще для кишківника

19:50 Таємнича смерть Панеттьєрі: поруч з акторкою в трагічний момент був ексбойфренд, - ЗМІ

19:30 Навіщо зберігати палички від морозива: 7 несподіваних способів використання

19:29 На півдні Італії є село, яке поступово втрачає мешканців: причина не лише в роботі

19:27 Люди, які народилися в ці місяці, наймовірно вперті

19:25 Xiaomi відключила старі смартфони від оновлень: серед них може бути і ваш

19:23 У країні, де спека сягає 46 °С, кондиționери встановлюють просто на вулицях

19:12 На українській дорозі повернуться "фантоми": а МВС пояснили, що буде за порушення ПДР

19:09 "Якби Росія хотіла...": Лайма Вайкуле відзначилася гучною заявою про війну в Україні

19:06 У Кремлі заявили, що не розглядають можливість замороження війни по лінії зіткнення

18:55 Чому на екрані смартфона з'являються різноманітні точки: це важлива функція

18:52 Чому Росія почала тероризувати Україну "Цирконами": експерт назвав ймовірну причину

18:33 Що буде з холестерином, якщо їсти більше часнику: названо 5 можливих ефектів

18:22 У Україні злетять ціни на окрему категорію харчових товарів, – експерта

18:20 Microsoft розкрила простий спосіб пришвидшити роботу комп'ютера з Windows 11

18:16 Клопи тікають від цього запаху: простий засіб для балкона і саду

Реклама

18:08 Допомогати дитині потрібно не завжди: що радила педагогиня Марія Монтессорі

18:06 Навіщо досвідчені господині насипають соду навколо унітазу: несподіваний прийом для ванної

18:03 Напад на українських дітей у Польщі: Туск емоційно звернувся до кривдників

18:03 Ентоні Бурден та ще три ексцентричні шеф-кухарі з кінофільмів

18:00 Гороскоп на 19 серпня за картами Таро: Левам – проявити ініціативу, Тельцям – подарунк

17:41 У 1988 році фермер перестав обробляти поле: через 35 років його було не впізнати

17:38 Вийшов трейлер 6 сезону шпигунського серіалу "Кульгаві коні" з Гері Олדменом (відео)

17:35 Не Samsung і не Xiaomi: користувачі назвали найкращий Android-смартфон для ігор

17:31 У Китаї представили людиноподібного робота "Супермен", який стрибає на два метри (відео)

17:30 З кухарів запитали, чи можна готувати бовтанку з холодної яєць, всі вони відповіли однаково

17:25 Батьки тепер можуть бачити кількість вільних місць у дитсадках Києва, – КМДА

17:24 Донбас не стане фінальною ціллю РФ: командир "Ахіллеса" пояснив, навіщо Путіну довга війна

17:17 Українська акторка відповіла на публічне зізнання Цимбалюка та заінтригувала заявою

17:10 19 серпня: церковне свято сьогодні, що потрібно з'єсти, щоб рік був вдалим

17:00 Гороскоп на 19 серпня: Стрільцям – проявити терпіння, Дівам – проблема

17:00 19 серпня у Києві буде найпрохолодніший день тижня

16:59 Чемпіон UFC, зірки Голлівуду і режисер "Годзілли": цікаві факти про екшн-трилер "Деяльна зброя"

16:49 У тих, хто п'є більше кави, виявили менше жиру та більше м'язів

16:45 Пісня 1974 року так і не стала хітом №1, але через десятиліття знову підірвала чарти

16:41 До Ради надійшло подання про призначення Хмари і Сибіги міністрами

Реклама